

Likuliáda

DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE
vyznamenané „Za vynikajúcu prácu“ a „Za zásluhy o výstavbu“.

---

32. SEZÓNA

232. PREMIÉRA

ŠIKULIÁDA

Štyri balady podľa poviedok Vincenta Šikulu

Dramatizácia: Jozef Bednárík a Darina Kárová

Scéna: František Perger

Kostýmy: Gita Polóniová a.h.

Hudobná spolupráca: Jozef Revallo a.h.

Pohybová spolupráca: Helena Lindtnerová-Krošlákova

Dramaturgia: Darina Kárová

Réžia: JOZEF BEDNÁRIK

CELOŠTÁTNA PREMIÉRA 7. MÁJA 1982

Predstavenie vedie Mária Oravcová

Text sleduje Margita Hlavatovičová

Reprodukcia hudby Jiří Bárta a Mária Oravcová

Svetlá Bernard Šiška

Javiskový majster Vojtech Ploščinský

Scénu, parochne a kostýmy vyrobili dielne DAB pod vedením Jána Breču.

PÄTNÁŠŤMINÚTOVÁ PRESTÁVKA PO 2. BALADE

Riaditeľ: zaslúžilý umelec Viliam Polónyi

Vedúca umeleckého súboru: Hilda Augustovičová

OSOBY A OBSADENIE

Chór:

PRVÁ	ADELA GÁBOROVÁ
SPEVÁČKA	ZUZANA JEZERSKÁ
BABKA	BOŽENA SLABEJOVÁ
STARÁ	OLGA HUDECOVÁ
STREDNÁ	EVA HLAVÁČOVÁ
MLADÁ	NORA KUŽELOVÁ
DIEVČA	JANA STRNISKOVÁ
PRVÝ	JÁN GREŠŠO
DEDO	ANDREJ RIMKO
STARÝ	zasl. umelec JOZEF DÓCZY
STREDNÝ	JÁN KUSENDA
MLADÝ	VLADIMÍR BARTOŇ
CHLAPEC	Zoltán HLAVÁČ ml. a.h.

Traja muzikanti (úvod):

STRÝCO MÚČKA	zasl. umelec JOZEF DÓCZY
STRÝCO GLOZNEK	JÁN KUSENDA
POŠTÁRKA	OLGA HUDECOVÁ
KRIVÝ LOJZKO	ANDREJ RIMKO
STRÝCO JANO	JÁN KUSENDA

O Manduli:

MANDULA	JANA STRNISKOVÁ
LENHARDT	ANDREJ RIMKO
NESPALA	zasl. umelec JOZEF DÓCZY
ON	JÁN GREŠŠO
OLEJKÁR	VLADIMÍR BARTOŇ
GAZDINÁ	OLGA HUDECOVÁ
ŽANDÁR	JÁN KUSENDA

UČITEĽKA	NORA KUŽELOVÁ
MEŠŤAN	VLADIMÍR BARTOŇ
PASTIER	VLADIMÍR BARTOŇ
SVOKRA	BOŽENA SLABEJOVÁ
IKO	ZOLTÁN HLAVÁČ ml. a.h.
TEOFILKA	EVA HLAVÁČOVÁ

O Vilme:

VILMA	ADELA GÁBOROVÁ
POŠTÁRKA	OLGA HUDECOVÁ
MAJSTER	ANDREJ RIMKO
IMRICH	VLADIMÍR BARTOŇ
VOJAK	JÁN KUSENDA
RUDO	JÁN GREŠŠO

O Múčkovi:

STRÝCO MÚČKA	zasl. umelec JOZEF DÓCZY
VINCO	JÁN GREŠŠO
MARGITA	ZUZANA JEZERSKÁ
STARŠÍ	ANDREJ RIMKO
MLADŠÍ	VLADIMÍR BARTOŇ
HLAS	NORA KUŽELOVÁ

O Rozarke:

ROZARKA	EVA HLAVÁČOVÁ
ONDREJKO	JÁN GREŠŠO
AUGUSTÍN	ANDREJ RIMKO
ZBOJNÍCI	VŠETCI MUŽI
KRIVÝ LOJZKO	ANDREJ RIMKO
UČITEĽKA	NORA KUŽELOVÁ
VENDEL	JÁN KUSENDA
KRÁĽ	VLADO BARTOŇ
STRÝCO DREŇ	zasl. umelec JOZEF DÓCZY

AKO VZNIKAJÚ ROZPRÁVKY...

- A vieš ty vôbec ako vznikajú rozprávky?
- Ako vznikajú?
- Niekomu sa voľačo prihodí, porozpráva to ľuďom, a už je na svete rozprávka.
- Ale keď v rozprávkach sa hovorí o všeličom.
- Ale aj ľuďom sa všeličo prihodí. Rozprávka sa začína: bol raz jeden kráľ... Či nebol voľakedy kráľ? Koľko ich bolo! Iná rozprávka sa začína: kde bolo, tam bolo, v sedemdesiatej siedmej krajine... Mohlo byť a zaiste bolo. Voľakde musí byť sedemdesiata siedma, ba aj deväťdesiata a čo ja viem koľká krajina. V každej krajine sa čosi prihodí, a ak sa to dostane z takej veľkej diaľky k nám, môže sa nám to zdať neuveriteľné. Je tak? ... V rozprávkach sa hovorí o takých a onakých ľuďoch. O dobrých i o zlých. Dobré i zlé sa o nich hovorí tak, ako si to ten alebo onen zaslúžil. Porozprávaš ľuďom o mne, a už bude na svete rozprávka. Porozprávam ja o tebe, už budú na svete dve rozprávky. Ale pozri! Krava nám preliezla drôtenú ohradu, musíš ju ísť zavrátiť!

(Vincent Šikula, Prázdniny so strýcom Rafaelom)

Takmer všetky príbehy Vincenta Šikulu sa odohrávajú na dedine, presnejšie na západoslovenskej dedine. Jednej či viacerých — na tom nezáleží. Nielen týmto geografickým určením, ale predovšetkým zásluhou Šikulovej poetiky, vzniká v človeku pocit jednoliatosti, celistvosti jeho diela.

Šikulova životná skúsenosť spojená so zvláštnym spôsobom zobrazovania vytvára osobitý svet, spoločný pre všetky poviedky i romány.

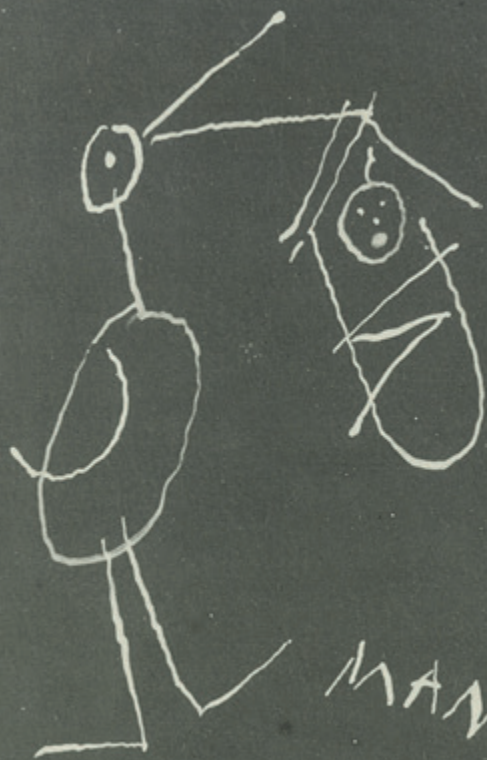
Ako keby ste vstúpili do veľkej rieky. Alebo vošli do lesa. Šikulov svet má svoju farbu, vôňu, svetlo i náladu. A poéziu.

Poetické však neznamená patetické, a už vonkoncom nie idylické. Naopak. Väčšina Šikulových próz je krutá. Svojou pravdivosťou, svojou tragičnosťou.

Šikula privádza na scénu svojich dejov množstvo postáv. Starci, ženy, milenci, deti, blázni... Tých osudov, tých túžob, tých nesplnených či nespĺniteľných ľudských snov!

Šikulove postavy — to sú ľudia veselí i smutní, odvážni i zbabelí, obetaví i krutí, ani dobrí ani zlí alebo — trochu dobrí, trochu zlí. Ale vždy mysliaci a cítiaci.

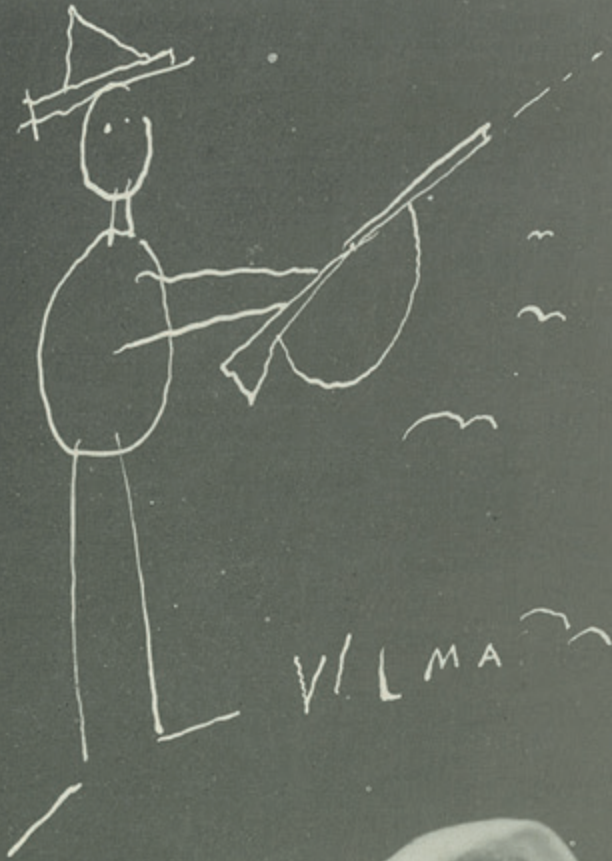
„V Šikulových postavách je dominantná nedôvera k svetu, ktorý môže zraňovať a takmer vždy zraňuje. Proti nespravodlivosti a zlu vonkajšieho sveta stavia Šikula vždy mravnú čistotu, neschopnosť odporovať, »kladný pól« života... Hodnoty svojho sveta kladie ako celok

MANDULA

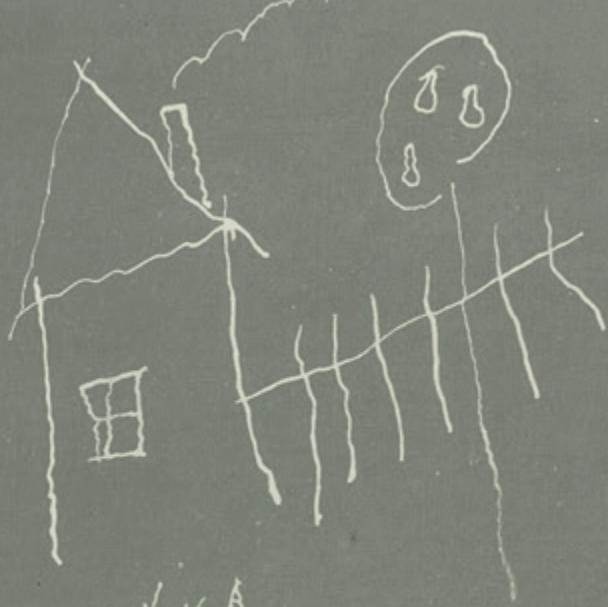

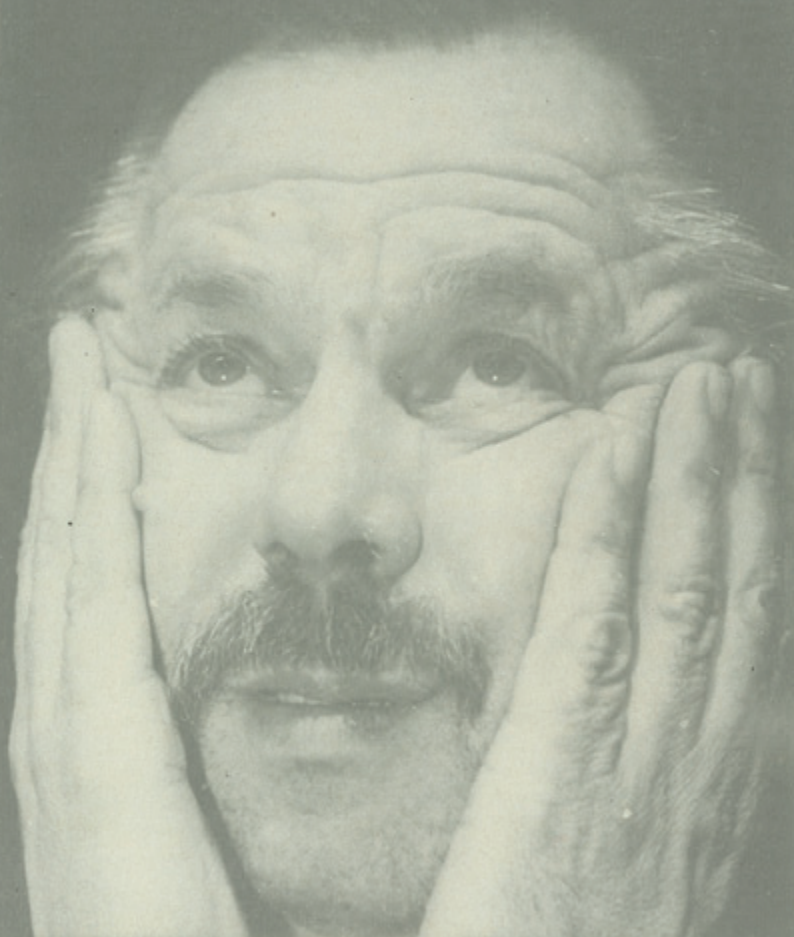
VILMA

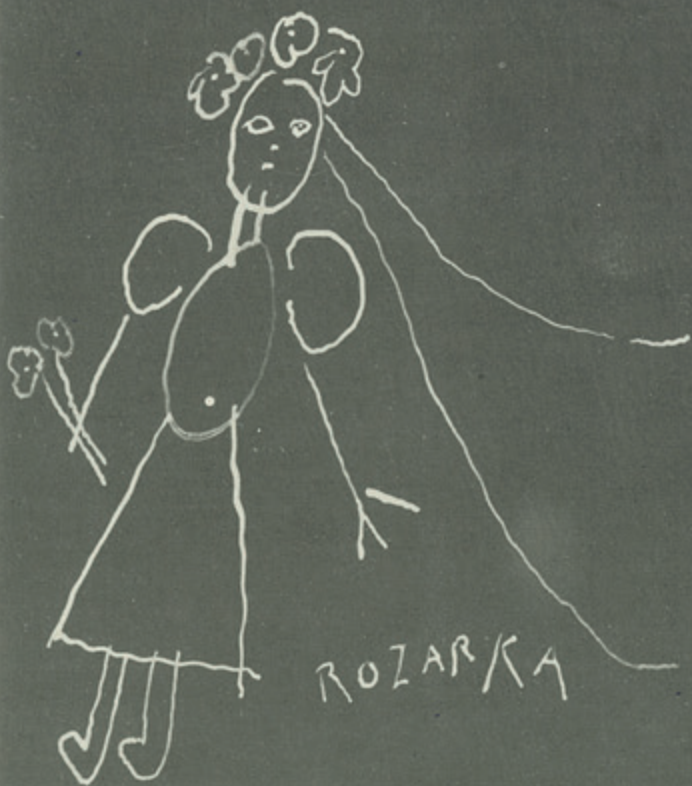

MÚČKA

proti spoločenskému tlaku, proti neludskosti vôbec.“ (Ján Števček)

„Šikula hľadá čistotu prostého ľudského gesta, porozumenia, solidarity a súcitu. . . Človek jeho próz sa usku-
točňuje predovšetkým pomocou a cez iných ľudí, cez so-
ciálne väzby. Vzťah človeka s človekom, tento medziľud-
ský priestor je ohniskom šikulovského sveta. . . Atmosfé-
ra jemného smútku a nostalgie vystupuje spod hladiny
príbehov, ktoré nebazujú na ucelenom sujete, neuza-
tvárajú sa do seba, ale smerujú k aktualizácii vážnych
etických problémov.“ (Vincent Šabík)

Mohli by sme povedať s Faulknerom: Šikula „pozdvihu-
je človeka tým, že mu pripomína odvahu i úctu i nádej
i hrdosť i súciti i obetavosť, všetko, čo mu bolo slávou
jeho minulosti.“

A robí to veľmi nepateticky. Jeho postavy — to sú malí
ľudia, takmer antihrdinovia, skrátka takí, o ktorých sa
nepíše. A pritom každý z nich má dušu, každý má túžbu,
každý z nich nesie v sebe kúsok ľudskej tragédie.

Mandula — chudobné dievča. Rastie divo ako jablón
v lese. Len raz okolo nej prešla neha a nechala v nej
večnú túžbu po láske.

Vilma — zrelá žena. Čakala po vojne lásku a zostalo
jej len nekonečné čakanie vyplnené obeťami a prácou.
Strýco Múčka — hrdý otec a nadšený muzikant. Po ro-
koch utrpenia dosiahol trochu šťastia — strechu nad
hlavou, vydarené dieťa i čas na sny. Ale vo svojom
rozlete nepochopil dobu.

Rozarka — večné dieťa. Snívajúce dieťa. Tragická esen-
cia nenaplnenej túžby.

A takto by sme mohli pokračovať ďalej — spustnutým
Nespalom, ktorému ušla žena, krivým Lojzkom — obe-
ťou vojny, starým ruským vojacom, ktorý prichádza z ne-
známa a odchádza do neznáma, zanechajúc po sebe len
smútok vojny, strýcom Dreňom, ktorý ukonaný alebo opi-
tý zaspal dakde v záveji, Imrom, ktorý obetoval život
a nestal sa hrdinom a ďalšími a ďalšími.

A pripomínali by sme si hrdosť i húževnatosť týchto
ľudí, obetavosť i družnosť, schopnosť žartovať a smiať sa
aj v najťažších chvíľach.

V našom svete plnom technických zázrakov, prakticky
a racionálne rozmýšľajúcich ľudí, vo svete plnom medzi-
ľudských a medzinárodných problémov, by sa rozpráva-
nie a Manduli, Vilme, Rozarke alebo Múčkovi mohlo zdať
anachronizmom.

Ale podľa našej mienky — príbehy jednoduchých ľudí,
ktorých učebnicou je príroda, školou život, jediným bo-
hatstvom čistota duše, dobrota srdca a pracovité ruky
a jediným majetkom — láska, takéto príbehy anachroniz-
mom nie sú.

„Vincent Šikula totiž, napriek zdanlivej nečasovosti, je
v prevažnej väčšine svojich próz — aktuálne nadčasový.
V čom? V nevyzývavej úprimnosti, ktorou bráni práva
ľudského srdca, v hľadaní čistoty medziľudských vzťa-

hov, v neokázalom »fandení« tejto čistote a v majstrovej symbióze človeka a prírody.“

Poézia Šikulovho sveta spočíva v jeho farebnosti, v spojení smutného a smiešneho, v násobení sa tragických a komických významov, v konfrontácii detského a dospelého pohľadu na život a vo vzťahu človeka k prírode.

Príroda dáva Šikulovmu človeku nielen obživu, ale aj rozlet. Je pre neho zdrojom potravy, ale aj prameňom myšlienky, ba dokonca úkrytom pred ľudskou zlobou či neporozumením.

(Mandulino spojenie s kukučkou — symbolom jari, prorokom dĺžky ľudského života, Vilmina láska k zemi — matke života, Múčkov ovos — miesto úkrytu a zároveň symbol nepokojnej túžby človeka a napokon Rozarkin hlad po teple, po blízkosti všetkého živého — kvetov, zvierat, ľudí.)

Obrad milovania, obrad sadenia kvetov, obrad vino-brania, obrad pečenia chleba — je stále jedným a tým istým obradom stvorenia života.

Filozofia Šikulovej tvorby spočíva v pokore pred zázrakom bytia, pred silou človeka, ktorý nezradíac sám seba je schopný bojovať so všetkými prekážkami, a pritom odovzdávať ďalej štafetu krásy, lásky a dobra.

Dobra, ktorým môže byť napríklad pieseň, dieťa, milé slovo alebo chlieb.

(Darina Kárová)

Vincent Š I K U L A

Narodil sa 19. októbra 1936 v Dubovej pri Modre. Vyštudoval Štátne konzervatórium v Bratislave. Krátky čas učil na Ľudovej škole umenia v Modre a niekoľko rokov bol dramaturgom Slovenského filmu. Teraz je redaktorom vydavateľstva Slovenský spisovateľ.

Doteraz mu vyšli tieto diela:

- 1964 — Na koncertoch sa netlieska — poviedky
- 1964 — Možno si postavím bungalov — poviedky
- 1965 a 1966 — Pán horár má za klobúkom mydleničku a Prázdniny so strýcom Rafaleom — príbehy z detstva pre deti (i pre dospelých)
- 1966 — S Rozarkou — novela
- 1966 — Nebýva na každom vŕšku hostinec — novela
- 1968 — Povetrie — knižka poviedok
- 1976 — Majstri
- 1977 — Muškát
- 1979 — Vilma — románová trilógia

Z KRONIKY DIVADLA

29. MARCA 1982 SA ZIŠLI už po piaty raz členovia umeleckých súborov Západoslovenského kraja (DAB, MOD, DPDM a KBD), tentoraz v Komárne, na oslavách Medzinárodného dňa divadla. Stretnutie organizovala Zsl. pobočka ZSDU. Po zhodnotení činnosti pobočky sa v obšiahlom príhovore zamýšľal nad etikou socialistického umelca redaktor týždenníka ÚV KSČ Tvorba, kritik Miloš Vojta. Vo svojom vtípnom príhovore sa usiloval nájsť tie trecie plochy v tvorivej práci umelca a súborov, ktoré spomaľujú a znižujú jej úroveň od organizovania, riadenia až po výsledný javiskový tvar. V druhej časti stretnutia informovala auditórium naša herečka Zuzana Jezerská o americkom divadle, filme a televízii tak, ako ich mala možnosť spoznať počas svojho jednoročného pobytu v USA. Miloš Vojta sa potom podelil so svojimi poznatkami o kubánskom divadelníctve. Sviatočný nádyh celého stretnutia bol opodstatnený dobrými výsledkami západoslovenských divadiel a správnosťou cieľov, ktoré sa usilujú tvorivo splňať.

— — —

ŤAŽKO POVEDAŤ, KTORÁ CHVÍLA, ktorý impulz rozhodne v človeku ísť po tej alebo onej životnej ceste. **JÁN KOVÁČIK**, ktorý 6. marca t. r. oslávil svoje päťdesiate piate narodeniny spočiatku študoval na Obchodnej škole, ale v roku 1949 úspešne zakončil dramatický odbor na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. A tým si zvolil povolanie herca, ktorému zostáva verný už vyše tridsať rokov. Najprv pracoval v Rozhlasovej dramatickej družine, hosťoval na Novej scéne, kde potom od roku 1952 pôsobil ako jej stály člen a od 16. mája 1956 ho vídame na našom javisku, vo filme, v televízii a z času na čas sa započúvame aj do jeho príjemného hlasu v rozhlasových hrách. Okolo stovky postáv naštudovaných v našom divadle hovoria jasnou rečou o jeho nadaní. A boli to postavy nemalé: Margaritov v Ostrovského Pozdnej láske, Herman v Arbuzovovej Táni, Rori v Laxnessovom Striebornom mesiaci, Kitts v Parnisovom Ostrove Afrodity, Mífa v Tendriakovovej Bielej zástave, Higgins v Shawovom Pygmalione, Dr. Blaho v Zelenkovovej Košielke, Samochvalov v Braginského Sove, Ill v Dürrenmattovej Návšteve starej dámy, Thérámenés v Racinovej Faidre, Feo v Kováčikovej Pohľadnici z Benátok, Profesor Radev v Džagarovovej Malej zemi, Dvořák v Stiebrovej Súkromnej veci — to je iba malé torzo veľkých postáv, ktoré herec Kováčik stvárnil na našom javisku. Jeho repertoárový záber je široký: prelína sa v ňom dráma i komédia, súčasné i klasické postavy, naše i svetové charaktery. Javiskový výsledok všetkých jeho kreácií nesie v sebe znamienko hereckej zrelosti, detailnej vypracovanosti a plasticity. Popri umeleckej činnosti zastával Kováčik aj mnohé spoločenské funkcie, ktoré vykonával svedomite k spokojnosti všetkých spolupracovníkov, čím doku-

mentoval svoj vzťah k našej spoločnosti. Za svoje doterajšie dielo z príležitosti svojich okrúhlych narodenín mu udelil minister kultúry SSR, národný umelec Miroslav Válek čestný titul „Vzorný pracovník kultúry“.

Srdečne blahoželáme!

— — —

AJ VSTUP RUDOLFA KRAUSA na dosky javiska bol v niečom podobný Kováčikovmu. Pre svoju životnú cestu si zvolil reálne povolanie — vyštudoval Priemyselnú školu elektrotechnickú — aby sa potom prihlásil na konkurz do bývalého Dedinského divadla, v ktorom vytvoril v rokoch 1956 — 1960 vyše desiatky postáv. Päť rokov potom pôsobil v bývalom Krajskom divadle v Trnave, kde herecky dozrieval a od roku 1965 až podnes je členom DAB. Krausovo herectvo by sme mohli nazvať „chlapským“, plným životnej sily a výbušnosti okoreneného sebaironizujúcim nadhľadom a úsmevom. Takto ho poznáme z Turoňa v Surovom ňreve, z Kamenského v Statkoch-zmätkoch, z Lipnického v Zurabáji, z Jacka v Margaret zo zámku, z Jermakova v Očakávaní atď. Krausove postavy sa nevyznačujú detailizujúcou drobnokresbou, skôr skratkovitosťou, jasnými a výraznými kontúrami. Najlepšie toto naše tvrdenie podporí i jeho nedávna kreácia Predsedu senátu v Záhradníckovej dráme Omyl chirurga Moresiniho. Vyše tridsaťročná tvorivá práca v oblasti slovenského divadla ho stavia do radu s tými hercami, ktorých realizmus je počiatočnou i konečnou stanicou. Pevne stojí na strane umeleckej pravdy a životnej logiky. Tým sa jeho postavy stávajú životne pravdivé a v kontakte s divákom po každej stránke zrozumiteľné. Podobnou metódou pracuje aj vo filme a televízii. Z jeho tvorby nemožno obísť ani úzku spoluprácu s dabingovým televíznym štúdiom, kde si svojou precíznou prácou vydobyl už pevné miesto. Jeho pretlmočenie postáv svetového filmu do našej reči je pravdivé, kryjúce sa skoro až do podrobností s tvorivou prácou herca, ktorému prepožičiava svoj hlas.

Rudolf Kraus 13. apríla 1982 oslávil svoje päťdesiate narodeniny. Sme presvedčení, že to bolo len malé pozastavenie sa nad svojou doterajšou prácou a zároveň veľké predsavzatie pre tvorivú prácu do budúcnosti.

K okrúhlemu jubileu srdečne blahoželáme!

Program Divadla Andreja Bagara v Nitre k baladám Vincenta Šikulu ŠIKULIÁDA, č. 3. — 1982. Zodpovedný redaktor zasl. umelec VILIAM POLÓNYI. Program rediguje dramaturg JÁN LACA. Obálku navrhol FRANTIŠEK PERGER. Povolené pripisom PK, číslo HS 10778/53. Vytlačili Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra.

Cena Kčs 2,—

